

Viestintäviraston julkaisun 004/2017 J LIITE 3

Selvitys toimijoiden välisten maksurajapintojen kehittämistarpeesta

Lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuus -projekti
27.11.2017

Sisältö

1	Johdanto.....	2
2	Maksunvälityksen tarve	2
3	Clearingin tukeminen.....	2
4	Olemassa olevat ratkaisut maksunvälitykseen	3
5	Toimijoiden kommentit ja kokemukset	3
6	Johtopäätös	4

1 Johdanto

Liikennepalvelulailla pyritään hallitusohjelman mukaisesti poistamaan liikennesektorilta uudenlaisten digitalisaatiota hyödyntävien palvelujen kehittämisen esteitä.

Lain ensimmäisen vaiheen tavoitteena on mahdollistaa tie- ja raideliikenteen kertalippujen ja matkustusoikeuksien välittäminen yhdeltä luukulta. Tämän mahdollistamiseksi liikkumispalvelun tarjoajien tulee avata pääsy lippu- ja maksujärjestelmänsä myyntirajapintaan. Myyntirajapinnan kautta tulee olla mahdollista hankkia vähintään perushintainen kertamatkaan oikeuttava lipputuote tai varata yksittäinen matka tai kuljetus, jonka täsmällinen hinta ei ole tiedossa palvelun alkaessa tai joka muusta syystä sovi- taan maksettavaksi palvelun päättymisen jälkeen.

Lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuus -hankkeen (ns. LIPPU-projektin) alkuperäisenä tavoitteena oli valmistella yhteistyössä alan toimijoiden kanssa lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuuden edellyttämät rajapintaspesifikaatiot sekä lipputuotteiden että niihin liittyvien maksujen välittämiseksi.

Projektin aikana kävi ilmi, ettei erillisten maksurajapintojen määrittely ole mielekästä. Tässä selvityksessä perustellaan, miksi projektissa luovuttiin maksurajapintojen määrittelystä ja keskityttiin vain lipputuotteiden välittä- miseksi tarvittaviin rajapintoihin.

2 Maksunvälityksen tarve

Matkustusoikeuden hankkimiseen ja välittämiseen liittyvien rajapintojen suunnittelussa tuli nopeasti vastaan tarve erottaa lipun hankinta ja mak- saminen toisistaan: lippua ei välttämättä makseta hankkimisen yhteydessä.

Tämä johtuu erityisesti toimijoiden tavoittelemista uudenalaisista liiketoimin- tamalleista, joissa matkustaja-asiakasta ei veloiteta matkustamisesta lip- pukohtaisesti jokaisen matkan yhteydessä, vaan esimerkiksi kuukausittain. Lisäksi toimijoiden keskinäisessä lippujenvälityksessä yksittäisten lippujen hinnat ja katteet ovat matalat ja toisaalta maksuvälityksen kustannukset korkeat. Niinpä on odotettavissa, että toimijat pyrkivät sopimuksiin, joissa maksuja kootaan suuremmiksi paketeiksi ja saatavia tasataan harvemmin (ns. clearing).

Näistä syistä matkustusoikeuteen hankkimiseen sidotut maksurajapinnat olisivat tarpeettomia ja jopa haitallisia.

3 Clearingin tukeminen

Clearing (matkaketjuun liittyvien kustannusten jyvittäminen ja tasaussum- mien maksaminen) on tyypillinen käytäntö useimpien liikennealan toimijoi- den välillä jo nyt. Näitä ja muiden toimialojen vastaavia clearing-malleja voidaan soveltaa myös uusissa liikkumispalveluihin liittyvissä sopimuksissa. Ne mahdollistavat monipuolisesti ja kustannustehokkaasti erilaiset liiketoi- mintamallit.

Clearingin ei myöskään tarvitse perustua yksittäisen matkustusoikeuden hintaan, vaan on mahdollista – ja jopa todennäköistä – että markkinoille syntyy uudenlaisia hinnoittelumalleja. Tällöin clearingin toteuttamiseksi tarvitaan tieto matkustusoikeuden hankinnasta ja käytöstä, ei sen maksamisesta. Osa toimijoista on jo nyt ilmaissut halunsa lähteä kehittämään liiketoimintamalleja, joihin matkakohtainen maksunkeräys ei sovellu esimerkiksi matkustusajankohtaan perustuvien hinnoittelumallien vuoksi.

4 Olemassa olevat ratkaisut maksunvälitykseen

Maksuliikennemarkkinat ovat kehittyneet ja monipuoliset: valmiita ja hyvin tuotteistettuja palveluita on laajasti tarjolla. Näitä ovat esimerkiksi maksuseinät, maksupalvelut ja verkkolaskupalvelut, joita tarjoavat muualla useat vakiintuneet finanssipalvelutalot. Finanssivalvonnan Maksulaitosrekisterissä on tällä hetkellä 53 Suomessa toimivaa palveluntarjoajaa (mm. Maksuturva, Holvi Payment Services, Nets ja IQ Payments).

Maksuliikenteen toteuttaminen itse olisi toimijoille teknisesti suuri ponnistus: tietoturvallisen ja luotettavan maksujärjestelmän toteutus on vaativa tehtävä. Myös hallinnollinen taakka kasvaisi merkittävästi: maksunvälittäjätoiminnan myötä toimijoille saattaisi syntyä velvollisuus Finanssivalvonnan valvontatoimen piiriin kuulumisesta ilmoitus- tai hyväksyntämenettelyineen. Lisäksi kuluttajasuojan maksuliikenteeseen liittyvä sääntely loisi toimijoille uusia velvollisuuksia.

MaaS-pohjainen liiketoiminta tulee olemaan alkuvaiheessa pienimuotoista ja se tulee katteiltaan erittäin kilpailulle toimialalle. Erillisten maksuliikenne-rajapintojen toteutusvaatimus viivästyttäisi palveluiden syntymistä, eikä toteuttaminen välttämättä edes olisi mahdollista Liikennepalvelulain määräaikaisten puitteissa.

Näistä syistä toimijat pyrkivät pääsääntöisesti tukeutumaan nykyisten maksunvälitykseen erikoistuneiden palveluntarjoajien käyttöön, joiden kautta he hoitavat jo nykyisten liiketoimintojensa maksuliikenteen.

Maksuvälityksissä on siis jo toimivat ja kypsyneet markkinat, joiden toimialakohtaiseen avaamiseen ei ole tarvetta. Saatavilla olevat monipuoliset maksupalvelutuotteet eivät myöskään rajoita millään tunnistetulla tavalla liikennemarkkinoiden kehittymistä ja laajenemista uusiin liiketoimintamalleihin. Näin ollen myöskään niiden toimialakohtaiseen tarjonnan lisäämiseen ei ole tarvetta.

5 Toimijoiden kommentit ja kokemukset

Määrittelytyön yhteydessä haastatellut toimijat toivat selkeästi esiin näkemyksensä, ettei LIPPU-projektin ole perusteltua puuttua maksuliikenteen järjestämiseen. Toimijat näkivät, että uuden liiketoiminnan kehittämisen vauhdittamiseksi ja ylimääräisten kustannusten välttämiseksi maksuliikenteeseen liittyvien toteutusten on hyvä tukeutua jo nykyisin käytössä oleviin yleiskäyttöisiin maksupalveluihin.

6 Johtopäätös

Määrittelyjä suunniteltaessa, olemassa olevia maksupalveluita kartoitettaessa ja toimijoita kuullessa kävi nopeasti selväksi, ettei uusien maksurajapintojen määrittämiselle ole tarvetta ja ne voisivat olla jopa haitallisia palveluiden kehittymiselle. Sen sijaan toimijoiden kannattaa tukeutua markkinoilla oleviin maksupalveluihin, -järjestelmiin ja -rajapintoihin.

Viestintävirasto

PL 313

Itämerenkatu 3A

00181 Helsinki

puh: 0295 390 100

fax: 0295 390 270

www.viestintävirasto.fi